

ОБДАРОВАНІСТЬ НА ПЕРЕТИНІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК

Анотація. Проведено дослідження стану вивчення проблеми феномену обдарованості особистості на перетині психологічних та педагогічних наук. Висвітлено підходи до визначення термінологічної складової явища обдарованості з точки зору психології та педагогіки. Здійснено порівняльний аналіз основних теорій виникнення обдарованості як специфічної властивості людської психіки. Наведено приклади різних підходів до питання розвитку обдарованості та факторів, що впливають на динаміку даного процесу впродовж життя людини. Проаналізовано вплив середовища на розвиток творчості та інтелекту як важливих та основоположних складових обдарованості. Подано теоретичний аналіз питання діагностики обдарованості особистості на різних вікових етапах: показники, специфічні властивості, психолого-педагогічний інструментарій.

Ключові слова: обдарованість, творчість, інтелект, сензитивність, дошкільний вік, розвиток особистості.

Palahnyuk Olha, Romaniuk Iryna

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

GIFTEDNESS BETWEEN OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SCIENCES

Summary. At the moment our society is actively developing, therefore research of various components, characteristics and personality features is a priority task for many scientists in the area of psychological and pedagogical research. In order to qualitatively explore the issue of giftedness, we must have a significant theoretical base of knowledge. This knowledge should be generalized and systematized. That is why we devote our attention to the analysis of already available scientific information on the subject. The relevance of this article is that the phenomenon of giftedness should be better studied precisely in a combination of psychological and pedagogical approaches. And it is one of the reasons why we analyze the different meanings of the phenomenon of giftedness. The study of the phenomenon of gifted personality at the intersection of psychological and pedagogical sciences was conducted. Approaches to the definition of the terminological component of the phenomenon of giftedness in terms of psychology and pedagogy have been shown. A comparative analysis of the basic theories of the emergence of giftedness as a specific property of the human psyche was conducted. Different concepts of giftedness are considered in this study, among these concepts the concept of creative giftedness is singled out. In addition to other component in this research examples of different approaches to the issue of development of giftedness and factors influencing the dynamics of this process throughout human life were given. The influence of the environment on the development of creativity and intelligence as important and fundamental components of giftedness also is analyzed. The theoretical analysis of the problem of diagnosis of giftedness in the person at different age stages is carried out: indicators, specific properties, psychological and pedagogical methods of diagnostics. Summarizing all the above, this article is devoted to a comprehensive and versatile analysis of the phenomenon of giftedness as a specific property of the human psyche and the peculiarities of its dynamics in ontogenesis, as well as the problems of studying all aspects of this issue from the point of view of the sciences of the psychological and pedagogical spectrum.

Keywords: giftedness, creativity, intelligence, sensitivity, preschool age, personality development.

Постановка проблеми. Стрімкий характер динаміки сучасного суспільства наполегливо вимагає від людини розвитку особистісних якостей, що дозволять їй творчо та продуктивно підійти до вирішення виникаючих проблем. Сучасна система освіти повинна реагувати на те, які зміни відбуваються в суспільстві, але часто вона буває не готова до таких змін. Значне зростання у розвитку нових технологій викликало підвищений інтерес суспільства до особистостей, що володіють нестандартним мисленням, що вносять новий зміст у виробничу та соціальну сфери життя, вміють ставити і вирішувати завдання новими, більш ефективними та креативними способами. Раннє виявлення, навчання та виховання обдарованих дітей і молоді є одним з головних завдань вдосконалення системи освіти. Численні публікації у психолого-педагогічній пресі свідчать про зростання інтересу до цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури доводить комплексність дослідження проблеми обдарованості як психологічного феномену та як

особливої характеристики розвитку особистості. До прикладу, питання індивідуальних відмінностей розкривають Б. Ананьев, Л. Віготський, Б. Теплов, а також С. Рубінштейн; Дж. Рензуллі, К. Хеллер, Н. Лейтес та інші займалися питанням визначення підходів до розуміння психологічних основ і структури обдарованості; питання розкриття психологічної концепції творчості та інтелекту лягло в основу праць Дж. Гілфорда, Г. Айзенка, Р. Стейнберга, М. Смульсон, Д. Ушакова; про розвиток потенціалу особистості, зокрема, творчого та інтелектуального, говорили Д. Бого-явленська, Н. Кічук, О. Кульчицька, С. Максименко, В. Моляко та інші; С. Гончаренко, Г. Бурменська, Ю. Гільбух працювали над виділенням видів і сфер обдарованості; вивченням розвитку обдарованості в онтогенезі займалися Н. Лейтес, О. Кульчицька, А. Брушлинський; у вивченні виявлення та розвитку обдарованості особистості були зацікавлені Ю. Гільбух, О. Кульчицька, В. Крутецький [1; 3; 4; 9; 10].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні проблема обдарованості дітей та підготовки педагога до роботи